PRIFYSGOL ABERYSTWYTH UNIVERSITY 1872

Coleg Cymraeg Cenedlaethol

E-lawlyfr 1

SYNIADAU HANFODOL I DDEALL SYSTEMAU GWLEIDYDDOL

Uned 2: Llywodraeth a Gwleidyddiaeth

BYW A CHYFRANOGI MEWN DEMOCRATIAETH

Adnodd 1

Cyfranogiad yng Nghymru

Llawlyfr Gwaith

International Politics Gwleidyddiaeth Ryngwladol

cbac wjec

LLAWLYFR GWAITH

CWESTIWN 1

Diffiniwch y term canran bleidleisio.

CWESTIWN 2

Amlinellwch nodweddion democratiaeth uniongyrchol.

CWESTIWN 3

Sut mae'r ganran bleidleisio mewn etholiadau i San Steffan yn amrywio yn ôl oedran?

Astudiwch y data yn y tabl ac atebwch y cwestiynau sy'n dilyn.

AMCANGYFRIF O'R GANRAN BLEIDLEISIO MEWN ETHOLIADAU I SAN STEFFAN YN ÔL OEDRAN

	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65+	CYFANSWM
1964*	76.4%	70.7%	79.5%	79.1%	78.4%	76.7%	77.1%
1966*	60.5%	70.8%	80.0%	79.8%	78.0%	75.9%	75.8%
1970	64.9%	66.5%	72.8%	74.9%	74.1%	77.2%	72.0%
1974	70.2%	77.2%	78.7%	73.1%	82.2%	79.2%	78.8%
1974	62.5%	69.0%	73.9%	76.6%	76.6%	76.0%	72.8%
1979	62.5%	72.4%	76.3%	81.2%	81.4%	77.7%	76.0%
1983	63.9%	67.6%	76.2%	77.6%	77.2%	73.1%	72.7%
1987	66.6%	74.0%	74.9%	79.9%	78.9%	76.0%	75.3%
1992	67.3%	77.3%	78.3%	81.8%	78.1%	79.2%	77.7%
1997	54.1%	62.2%	70.2%	76.4%	79.9%	77.7%	71.4%
2001	40.4%	45.0%	55.7%	63.2%	64.0%	70.1%	59.4%
2005	38.2%	47.7%	61.6%	65.5%	72.6%	74.3%	61.3%
2010	51.8%	57.3%	64.4%	67.5%	69.8%	74.7%	65.0%
2015	51.5%	52.0%	60.3%	70.1%	74.1%	78.8%	66.1%
2017	64.7%	62.8%	65.6%	68.6%	72.3%	75.0%	68.8%

Ffynhonell: Dempsey (2017: *Turnout at elections* ar sail data'r *British Election Study*)

*Mae'r data ar gyfer 1964 ac 1966 yn cyfeirio at bobl 21-24 oed gan taw'r oedran pleidleisio oedd 21 nid 18 oed.

i: Beth yw'r prif duedd o ran y ganran bleidleisio mewn etholiadau i San Steffan rhwng 1964 a 2017?

ii: Ymysg pa grwpiau oedran mae'r ganran bleidleisio ar ei huchaf mewn etholiadau i San Steffan?

iii: Ymysg pa grwpiau oedran mae'r ganran bleidleisio isaf mewn etholiadau i San Steffan?

iv: Dewiswch etholiad diweddar gydag un ai lefel cymharol isel o ran niferoedd pleidleisio (e.e. Etholiad Cyffredinol 2001) neu etholiad â niferoedd pleidleisio uchel (e.e. Etholiad Cyffredinol 2017).

Ymchwiliwch yn bellach i'r etholiad hwnnw a thrafodwch y ffactorau sy'n cael eu hystyried fel rhai ddylanwadodd ar y ganran bleidleisio yn yr etholiad penodol hwnnw.

CWESTIWN 4

Asesu canlyniadau a'r ganran bleidleisio benodol mewn un etholiad yng Nghymru

Astudiwch y data isod o ganlyniad Etholiad Cyffredinol 2010 sy'n amlinellu'r canlyniadau yn y ddwy etholaeth gyda'r ganran bleidleisio isaf ac uchaf yn yr etholiad hwnnw yng Nghymru. Yna, atebwch y cwestiynau sy'n dilyn.

ETHOLAETH DWYRAIN ABERTAWE

PLAID	CANLYNIAD ETHOLIAD 2010	ERS ETHOLIAD 2005
Llafur	51.5%	–5.1%
Ceidwadwyr	14.8%	+4.7%
Democratiaid Rhyddfrydol	18.3%	–1.8%
Plaid Cymru	6.7%	–0.2%
Arall	8.8%	+2.5%

Canlyniad: Llafur yn cadw'r sedd

Y ganran bleidleisio yn yr etholaeth 2010 – 54.6%

Y ganran bleidleisio yn yr etholaeth 2005 – 53.6%

ETHOLAETH GOGLEDD CAERDYDD

PLAID	CANLYNIAD ETHOLIAD 2010	ERS ETHOLIAD 2005
Llafur	37.1%	–1.9%
Ceidwadwyr	37.5%	+1.0%
Democratiaid Rhyddfrydol	18.3%	–0.4%
Plaid Cymru	3.3%	–0.9%
Arall	3.8%	+2.3%

Canlyniad: Ceidwadwyr yn ennill y sedd gan Lafur

Y ganran bleidleisio yn yr etholaeth 2010 – 72.7%

Y ganran bleidleisio yn yr etholaeth 2005 – 70.4%

Y ganran bleidleisio Cymru gyfan: Etholiad 2010 – 64.9%, Etholiad 2005 – 62.7% (data BBC)

Ffynhonell: Cracknell, McGuinness a Rhodes (2011) General Election 2010

i: Beth mae'r data yn ei awgrym o ran amrywiaeth y ganran bleidleisio rhwng etholaethau gwahanol mewn etholiad?

ii: Gan ddefnyddio'r data a deunydd ddewch o hyd iddo wrth ymchwilio yn bellach, eglurwch pa ffactorau sy'n dylanwadu ar wahaniaethau yn y ganran bleidleisio rhwng etholaethau gwahanol.

CWESTIWN 5

Y ganran bleidleisio mewn etholiadau yng Nghymru

Cwblhewch y tabl isod sy'n dangos y nifer pleidleisio mewn etholiadau yng Nghymru rhwng 1999 a 2017. Defnyddiwch ffynonellau fel canlyniadau etholiadau ar wefan y BBC, adroddiadau ymchwil gan y Cynulliad a Senedd San Steffan i gael y data.

ETHOLIAD	ETHOLAETH	RHANBARTH
Cynulliad Cenedlaethol 1999	46.4%	46.3%
Etholiad Cyffredinol 2001		X
Cynulliad Cenedlaethol 2003		38.1%
Etholiad Cyffredinol 2005	62.4	X
Cynulliad Cenedlaethol 2007		
Etholiad Cyffredinol 2010	65.6	X
Cynulliad Cenedlaethol 2011	41.5%	
Etholiad Cyffredinol 2015		X
Cynulliad Cenedlaethol 2016		45.5%
Etholiad Cyffredinol 2017		X

CWESTIWN 6: Pwy sy'n pleidleisio mewn etholiadau yng Nghymru?

Mae'r data hwn ar sail arolwg yn asesu ymddygiad pleidleisio yn Etholiad y Cynulliad 2016 ac yn asesu'r gefnogaeth i'r pleidiau gwahanol ar sail nodweddion cymdeithasol gwahanol: oedran, lefelau addysg, rhyw, statws o ran tŷ, safle cymdeithasol, yr iaith Gymraeg a man geni. Astudiwch y data ac yna atebwch y cwestiynau.

Y GANRAN BLEIDLEISIO ETHOLAETHOL YN ETHOLIAD Y CYNULLIAD 2016 I'R PRIF BLEIDIAU YN ÔL CATEGORI CYMDEITHASOL

NEWIDYN	LLAFUR	CEIDWADWYR	DEM RHYDD	PLAID	UKIP
Oedran					
18-24	38	9	12	23	10
25-34	37	14	8	27	7
35-44	39	16	7	22	9
45-54	35	14	8	20	15
55-64	32	19	8	21	17
65+	24	30	7	19	17
Addysg					
Dim cymhwyster ffurfiol	32	18	4	18	24
TGAU/Lefel-O/cyfystyr	30	25	4	20	16
Lefel-A/cyfystyr	34	16	8	22	12
Prifysgol neu cyfystyr	35	17	10	23	7
Cymhwyster arall	28	21	9	20	18
Rhywedd					
Gwryw	31	20	8	20	16
Benyw	33	19	8	23	11
Sefyllfa Tŷ					
Perchennog tŷ	29	24	7	21	14
Rhentu Cyngor/ Cymdeithas Dai	41	10	6	19	20
Rhentu Preifat	38	10	9	22	12
Statws Cymdeithasol					
AB	34	25	7	20	10
C1	32	18	9	23	12
C2	31	17	5	22	18
DE	31	18	9	19	17
Iaith Gymraeg					
Rhugl	26	12	6	47	6
Ddim yn Rhugl	36	12	11	26	10
Ddim yn siarad	30	23	7	16	17
Man Geni					
Cymru	34	16	5	27	13
Lloegr	27	26	11	13	16
Arall	35	15	9	15	17

Ffynhonell: Scully a Larner (2016) 522: ar sail data o'r Arolwg Etholiad Cymreig 2016 (*Welsh Election Study 2016*).

i: I ba raddau mae gwahanol nodweddion cymdeithasol yn cynorthwyo i egluro sut mae gwahanol bleidleiswyr wedi pleidleisio?

ii: Beth yw'r patrymau pleidleisio yn ôl oedran?

iii: Pa mor arwyddocaol yw iaith er mwyn deall sut bleidleisiodd gwahanol etholwyr?

CWESTIWN 7
Pobl ifanc a phleidleisio yng Nghymru

Dewiswch un o'r adroddiadau canlynol sydd wedi eu cyhoeddi yn Gymraeg ac yn trafod pobl ifanc a gwleidyddiaeth yng Nghymru.

1. Cymdeithas Newid Etholiadol Cymru (2015) *Pŵer yng Nghymru II: Pŵer a llais pobl ifanc yng Nghymru*

   https://www.electoral-reform.org.uk/latest-news-and-research/publications/pwer-yng-nghymr/?lang=cy

Wrth ddarllen yr adroddiad hwn, ystyriwch y cwestiynau canlynol:

i: Pa ffactorau mae'r adroddiad yn dadlau sy'n dylanwadu ar benderfyniad pobl ifanc i ymatal rhag pleidleisio?

ii: Eglurwch pa gamau sy'n cael eu hargymell er mwyn annog mwy o bobl ifanc i bleidleisio.

2. Pennod 5 'Yr Oedran Pleidleisio Isaf' (tud. 185-215) Adroddiad Y Panel ar Ddiwygio Etholiadol (2017). *Senedd Sy'n Gweithio i Gymru*, Cynulliad Cenedlaethol Cymru

https://www.electoral-reform.org.uk/latest-news-and-research/publications/pwer-yng-nghymr/?lang=cy

i: Amlinellwch ac aseswch y dystiolaeth a gynigir o blaid ac yn erbyn lleihau'r oedran pleidleisio isaf i 16 oed o ran ei effaith ar lefelau cyffredinol o gyfranogiad gwleidyddol.

ii: Trafodwch farn gwahanol sefydliadau a mudiadau a gyflwynodd dystiolaeth i'r panel o ran lleihau'r oedran pleidleisio isaf i 16 oed.

iii: Gwerthuswch argymhellion y Panel o ran yr oedran pleidleisio isaf (Argymhellion 14 ac 15).

CWESTIWN 8

Dadansoddwch a yw'r syniadau o blwraliaeth ac elitiaeth yn ein cynorthwyo i ddeall ble mae grym o fewn y system wleidyddol yn y DU?

CWESTIWN 9

Trafodwch i ba raddau mae gwahaniaethau sylweddol rhwng y cenedlaethau o ran agwedd ac ymddygiad gwleidyddol a sut mae egluro'r gwahaniaethau hyn?

CWESTIWN 10

Aseswch pa ffactorau sy'n dylanwadu ar barodrwydd dinasyddion i bleidleisio?

CWESTIWN 11

Gwerthuswch ddulliau all gael eu defnyddio i annog mwy i bleidleisio.

CWESTIWN 12

Trafodwch i ba raddau mae'r gostyngiad yn y ganran bleidleisio mewn etholiadau yn y DU yn awgrymu argyfwng i ddemocratiaeth.

FFYNONELLAU

Adroddiad Y Panel ar Ddiwygio Etholiadol (2017). *Senedd Sy'n Gweithio i Gymru*, Cynulliad Cenedlaethol Cymru https://www.electoral-reform.org.uk/latest-news-and-research/publications/pwer-yng-nghymr/?lang=cy

Cracknell, R., McGuiness, F., Rhodes, C. (2010) *General Election 2010*, House of Commons Library Research Paper 10/36 https://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/RP10-36

Cymdeithas Newid Etholiadol Cymru (2015) *Pŵer yng Nghymru II: Pŵer a llais pobl ifanc yng Nghymru* https://www.electoral-reform.org.uk/latest-news-and-research/publications/pwer-yng-nghymr/?lang=cy

Dempsey, N. (2017). *Turnout at elections*, House of Commons Library Briefing Paper Number CBP8060 researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-8060/CBP-8060.pdf

Scully, R., Larner, J. (2016). 'A Successful Defence: the 2016 National Assembly for Wales Election', *Parliamentary Affairs* (70, 3) 507-529.